

Створення інноваційного освітнього середовища в закладах професійної (професійно-технічної) освіти

(з досвіду роботи Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування)

**Упорядник: Вікторія Малофєєнко,
заступник директора
з навчально-виробничої роботи**

Чернігів 2021

Зміст

1. Анотація.....	3
2. Вступ.....	4
3. Науково-методичні визначення основних понять.....	6
4. Інноваційна освітня діяльність.....	9
5. Створення інноваційного освітнього середовища у Чернігівському вищому професійному училищі побутового обслуговування.....	12
➤ здобувачі освіти.....	13
➤ професійна діяльність викладацького складу.....	16
➤ сучасний освітній процес.....	26
➤ новітні виробничі технології.....	41
➤ педагогіка партнерства.....	47
➤ матеріально-технічна база училища.....	52
➤ комплексно-методичне забезпечення навчальних кабінетів та майстерень.....	52
➤ управлінська діяльність.....	56
6. Висновки... ..	60
7. Література.....	64

Анотація

До уваги шановних колег, працівників професійної (професійно-технічної) освіти, пропонується досвід роботи Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування із створення інноваційного освітнього середовища. Дана робота розкриває теоретичні та практичні аспекти теми «Створення інноваційного освітнього середовища у закладах професійної (професійно-технічної) освіти». Описує процес пошуку та впровадження інноваційних освітніх, виховних, психолого-педагогічних й управлінських технологій в училищі під час підготовки кваліфікованих робітників сфери послуг та швейної промисловості. Доводить неминучість використання інновацій на основі класичного освітнього процесу задля підготовки фахівців, конкурентноспроможних на ринку праці.

Маємо надію, що дана робота стане у нагоді нашим колегам, працівникам професійної (професійно-технічної) освіти

Робота може бути цікавою для педагогів, керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, для методистів обласних навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти у контексті вдосконалення професійної компетентності та впровадження запропонованого досвіду або його окремих елементів.

Рекомендовано
методичною радою НМЦ ПТО
у Чернігівській області
протокол № 2 від 20.04.2021

Вступ

Стрімкий розвиток техніки та технологій у сучасному суспільстві обумовлює нові стратегічні задачі щодо освіти України. Сучасна освіта – це системні й органічні освітні зміни у поєднанні з класикою, задля приведення її у відповідність до вимог сучасного життя. Це створення механізмів постійного оновлення освітнього процесу, цілеспрямованої орієнтації на актуальні та перспективні потреби особистості, суспільства.

Інноваційні процеси в сфері освіти і науки України вимагають створення інноваційного освітнього середовища і в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Настала необхідність переходу від «передачі знань» до «навчання думати, аналізувати, і в загальному вчитися». Сучасному здобувачу освіти вже потрібно не просто надати новий матеріал, його необхідно націлити на вірні думки, розкрити джерела відповідної інформації та навчити її осмислювати. Саме така інноваційна освіта може виховати мобільного, конкурентоспроможного фахівця, який живе за сучасними законами глобалізації, є всебічно розвиненою, самодостатньою особистістю.

Розвиток інноваційного освітнього середовища викликає необхідність формування у всіх учасників освітньої діяльності базових та професійних компетенцій, оновлення життєдіяльності закладу освіти. Це суттєві зміни в організації інформаційного забезпечення діяльності педагогічних працівників, інформатизації управління, створення сучасних навчальних планів і програм, використання активних методів навчання, впровадження сучасних виробничих технологій, самоосвіта педагогічних працівників, управлінська діяльність тощо.

Інновації в професійній освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє поєднати традиційні та нові освітні прийоми навчання при підготовці кваліфікованих робітників. Сутнісною ознакою інноваційного освітнього середовища є здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності

педагога, можливість краще пізнати індивідуальні особливості учнів, виявити серед них обдарованих і спрямовувати розвиток інтересу до навчання та професії.

Мета даної роботи:

На прикладі Чернігівського вищого
професійного училища побутового обслуговування:

- ✓ з'ясувати сутність та складові інноваційного освітнього середовища системи професійної освіти, педагогічні умови його формування;
- ✓ розглянути труднощі, недоліки та переваги формування даного середовища .

Науково-методичні визначення основних понять

Для послідовного розкриття досліджуваної теми розтлумачимо визначення інновації, освітньої інновації, освітнього середовища, інноваційного освітнього середовища. Науково-методична література, дає такі визначення цим поняттям.

Інновація (від англ. innovation) – це процес створення, розповсюдження і використання нововведення, яке сприяє розвитку і підвищенню ефективності будь-якого процесу.

Освітні інновації - це новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські технології, методи, моделі, продукція, освітні, а також технічні рішення у галузі освіти, що істотно підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності.

Освітнє середовище тлумачать як єдність дій закладів освіти, сім'ї, державних і громадських установ, інформаційно-культурного середовища; як сукупність матеріальних засад згідно із педагогічними, санітарно-гігієнічними вимогами до освітнього процесу; як різноманітний, різнорівневий світ, який оточує людину, формує її уявлення, ставлення до людей, довкілля, навколишньої дійсності. На думку А. Каташова, освітнє середовище є функціональним і просторовим об'єднанням суб'єктів освіти, між якими встановлено тісні різнопланові групові взаємозв'язки. Також може розглядатись як модель соціокультурного простору, в якому відбувається становлення особистості.

Серед нових підходів до сучасного освітнього середовища науковці визначають:

- гуманістичний — відображає людиноцентристський підхід до розвитку сучасного соціального оточення, гармонізацію педагогічних і соціальних відносин, формування у педагогів духовної та педагогічної культури;

- акмеологічний — дозволяє обґрунтувати закономірності творчого розвитку учасників освітнього середовища;
- системний — спрямовано на модернізацію освітнього процесу в закладах освіти, установлення зв'язку між різними його компонентами та визначення освітнього середовища як цілісної системи, яка формує фахівця;
- інформаційний — забезпечує достатній рівень інформаційної культури педагога, сприяє підвищенню ефективності професійної підготовки педагогічних кадрів шляхом упровадження в практику роботи сучасних педагогічних, виробничих і комп'ютерних технологій;
- технологічний — спрямовано на активне використання педагогічних технологій, удосконалення традиційного педагогічного процесу шляхом поопераційного застосування системи дій, операцій або процедур, ґрунтованих на нових досягненнях науки, які гарантують досягнення більш високого рівня навченості та вихованості;
- компетентнісний — акцентує увагу на вкрай важливому та сучасному розумінні професійно-компетентнісних засад педагогів, спроможних самостійно та творчо вирішувати професійні завдання, усвідомлювати особисту та суспільну значущість управлінської та педагогічної діяльності, відповідати за її результати, сприяти соціальній стабільності та розвитку суспільства;
- **інноваційний** — сприяє створенню інноваційно-творчої атмосфери, формуванню в педагогів готовності до інноваційної професійної діяльності.

Реалізація цих підходів, особливо **інноваційного**, визначає створення **інноваційного освітнього середовища**, в якому можна сформувати педагога-дослідника та новатора, яке забезпечує саморозвиток вільної та активної особистості здобувача освіти, реалізацію творчого потенціалу вихованців, формування сучасних конкурентоспроможних фахівців різних галузей.

Отже, **інноваційне освітнє середовище** – це педагогічно доцільно організований простір життєдіяльності, який сприяє розвитку інноваційного ресурсу особистості; інтегрований засіб накопичення і реалізації інноваційного потенціалу закладу освіти.

Інноваційне освітнє середовище сучасного закладу професійної (професійно-технічної) освіти – це багатовекторне утворення, що існує й розвивається в інноваційному просторі, представленому у поєднанні практичних ресурсів, приближених до сучасного виробництва, і освітнього потенціалу для забезпечення всебічного розвитку особистості, фахових компетентностей випускника у відповідності до його освітньо-кваліфікаційної характеристики.

Інноваційна освітня діяльність

Інноваційне освітнє середовище започатковується та функціонує за рахунок інноваційної освітньої діяльності всіх учасників даного середовища. Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності існує положення від 07.11.2000 № 522, затверджене наказом Міністерством освіти і науки України (нова редакція наказу Міністерства освіти і науки України 11.07.2017 № 994). Для розуміння суті інноваційної освітньої діяльності наведемо видержки з даного положення:

Інноваційною освітньою діяльністю у системі освіти є діяльність, що спрямована на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок.

Освітніми інноваціями є новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські технології, методи, моделі, продукція, освітні, а також технічні рішення у галузі освіти, що істотно підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності.

Суб'єктами інноваційної освітньої діяльності є фізичні та юридичні особи: педагогічні, науково-педагогічні працівники закладів освіти, наукові працівники, працівники органів управління освітою, заклади освіти, наукові установи, підприємства, установи та організації, що надають освітні послуги.

Об'єктами інноваційної освітньої діяльності є: нові емпіричні та/або теоретичні знання, навчальний та виховний процеси, освітні (педагогічні), дидактичні, виховні, управлінські системи, моделі, методи, інноваційні освітні програми і проекти, інші інтелектуальні продукти, засоби навчання та обладнання, організаційні та адміністративні рішення, а також рішення іншого характеру, що істотно поліпшують якість освіти, результативність та

ефективність освітньої діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників, навчальних закладів.

За характером сприйнятливості інноваційних освітніх змін заклади освіти поділяють на такі категорії: *реактивні, активні, активно-адаптовані, часткові, системні*.

Реактивні - важко сприйнятливі до інноваційних змін, реагують на них під тиском обставин.

Активні - прагнуть до змін, уміють їх прогнозувати в межах свого закладу освіти.

Активно-адаптовані - орієнтуються лише на часткові зміни, що у гірших випадках може породжувати неузгодженість нововведень на різних ступенях освіти.

Часткові - заклади, які не орієнтуються на загальний позитивний результат, оскільки звертається увага на окремі сторони педагогічного процесу (наприклад, інновації лише у певній групі).

Системні – освітні заклади, в яких нововведення розраховані на загальносистемний позитивний результат.

Такий розподіл закладів освіти засвідчує, що інноваційною педагогічною діяльністю у ньому можуть бути охоплені, в одних випадках - окремі педагоги, в інших - групи педагогів, у третіх - увесь педагогічний колектив.

Науково-методичної літератури визначає такими **критеріями інноваційну спрямованість роботи педагогів**:

- 1) **Новизни** (розрізняють абсолютний, локально-абсолютний, суб'єктивний рівні новизни);
- 2) **Оптимальності** (передбачає досягнення високих результатів за умови найменших витрат часу та засобів);
- 3) **Результативності** та ефективності (враховує стабільність позитивних результатів педагогічної діяльності);

4) Можливості творчого застосування у масовому досвіді (придатність апробованого досвіду для впровадження у педагогічну практику).

З огляду на вищезазначені теоретичні визначення суб'єктами інноваційної освітньої діяльності Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування є: викладачі, майстри виробничого навчання, вихователі, керівники гуртків, методисти, психолог, соціальний педагог та керівний склад закладу освіти.

Об'єктами інноваційної освітньої діяльності ЧВПУ побутового обслуговування є: освітній процес, який охоплює теоретичні та практичні знання в новому форматі, освітні плани і програм професійної та загальноосвітньої підготовки, інноваційні освітні програми і проєкти, дидактичні та методичні напрацювання, інші інтелектуальні продукти, виховний процес в училищі, засоби навчання та обладнання, організаційні та управлінські рішення, а також результативність та ефективність освітньої діяльності педагогічних працівників.

На наш погляд, за характером сприйнятливості інноваційних освітніх змін училище поділяє активну та системну категорії.

Отже про все це докладно і поступово. Із чітким розумінням - вся робота будь-якого закладу професійної (професійно-технічної) освіти відбувається заради головних героїв освітнього процесу - здобувачів освіти.

Створення інноваційного освітнього середовища у Чернігівському вищому професійному училищі побутового обслуговування

Перш за все визначимо основні складові інноваційного освітнього середовища у нашому закладі професійної (професійно-технічної) освіти:

- ▶ здобувачі освіти – абсолютна цінність, які у повній мірі реалізують своє право на професійну освіту, на оволодіння певною професією, самоосвіту, всебічний розвиток, саморозвиток і самореалізацію;
- ▶ професійна діяльність викладацького складу, спрямована на безперервне вдосконалення та самоосвіту, розвиток професійних й особистісних якостей, що базуються на принципах гуманізації, демократизації, неперервності, системності, цілісності;
- ▶ сучасний освітній процес, який передбачає пасивне, активне, інтерактивне навчання, використання ІКТ на уроках виробничого та теоретичного навчання;
- ▶ новітні виробничі технології, системи і ресурси, котрі засвоюють здобувачі освіти;
- ▶ зворотній зв'язок між педагогом і здобувачем освіти, який реалізується шляхом партнерського співробітництва на основі взаємної вимогливості, поваги і довіри;
- ▶ матеріально-технічна база училища;
- ▶ комплексно-методичне забезпечення навчальних кабінетів та майстерень, методичні напрацювання, роздатковий дидактичний матеріал;
- ▶ ефективна управлінська діяльність, що є запорукою успішного розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Розглянемо кожну вищезазначену складову окремо.

Здобувачі освіти

Наші учні сьогодні – це майбутнє, яке вже стукає у двері. Ми маємо навчитися їх розуміти та сприймати, незалежно від того які вони є. А який він, сучасний учень? Відповіді наших педагогів такі: гіперактивний, відкритий, творчий, мобільний, гаджетозалежний, невмотивований, прямолінійний, впевнений, зухвалий, комунікабельний, лінивий, невихований. Отже різні, але це наші учні і ми повинні навчати й виховувати саме таких різних здобувачів освіти.

Часи змінюються, потоки інформації потужні і швидкі, соціум більш активний і вимогливий, іноді жорсткий – всі ці фактори впливають на формування підлітків. Тож теперішні здобувачі освіти в освітньому процесі училища:

- непосидючі і через це їх буває складно зацікавити;
- залежні від смартфонів та планшетів;
- постійно «сидять» у соціальних мережах;
- замало читають, краще сприймають інформацію зорово;
- крім педагогів, їхнім вихователем є інтернет;
- не завжди мають бажання сприйняти подану інформацію, практично її застосувати і зосередитись на навчанні.

Педагоги нашого училища вивчали досвід вчителя-новатора Миколи Миколайовича Палтишева, який у 1982 році розробив свою авторську систему навчання під назвою «Поетапна система навчання», яку визнала Академія педагогічних наук СРСР. Микола Миколайович – педагог від Бога, працював вчителем фізики в професійній освіті. Він відчував учнів, створював нестандартні уроки, пов'язуючи фізику з музикою, поезією. У своїй книжці «Екклезіаст педагогіки» Микола Палтишев так пише про сучасну молодь: «Сьогодні навчаються діти нової формації», іноді їх називають Діти Індиго. Ці

діти мають свої особливості. По-перше, вони не визнають авторитету дорослих. По-друге, вони вважають себе найголовнішими в світі. По-третє, вони завжди «на своїй хвилі» і не завжди звертають увагу на зауваження вчителя. По-четверте, вони часто безграмотні. По-п'яте, вони володіють даром дивовижної інтуїції. По-шосте, вони часто помічають нещирість вчителя або навіть неправду. І цього вони вчителю не прощають. У цих дітей розвинене кліпове мислення. Вчителю потрібно з цим змиритися і не сповільнювати своїми діями їх розвиток і дорослішання».

Наскільки влучно сказано Миколою Миколайовичем. Хочемо додати ще один аспект - концентрація здобувачів освіти при опануванні певної інформації, особливо якщо текст завеликий. Просто не вистачає в них витримки! Це спричиняє чимало конфліктів, оскільки учням іноді важко порозумітися з викладачами. Типові вказівки, на кшталт «прочитай параграф, запишіть терміни, вивчи» все менш цікавлять молодь. Причому такі погрози, як «поставлю погану оцінку» нині не діють. Учні вже не так женуться за оцінками та золотою медаллю, як колись.

Як вирішити цю проблему? Картинки та інфографіка замість текстів, презентації, відеоролики під час занять. Сьогодні учні «фотографують» реальність очима, надають перевагу побаченому, аніж прочитаному, ухвалюють рішення за секунду, не бажають витратити час на щось нецікаве й зайве. На щастя для них мінімізовані кордони між країнами, націями та культурами, нема заборони чи перешкод в освоєнні будь-яких умінь та знань — вони самі хапаються за уміння, які, на їх думку, їм знадобляться. Нинішня молодь готуються жити у світі «без швів» – з повною свободою вибору та персоналізацією всього, що їх оточує. Їх світ прозорий і вони дуже чутливі до всього, що не відповідає їх моральним стандартам. Хіба в цьому є щось погане? Незвичне – так, але не погане. Саме тому ми, сучасні педагоги української освіти, зобов'язані зрозуміти наших учнів, їх нахили, вподобання, світогляд. Ми повинні поважати учнів як особистостей, не зважаючи на їхні недоліки та

зухвалості. Нам необхідно пристосуватись до них, мудро та виважено і переформатувати свою професійну діяльність згідно з вимогами сьогодення.

Тому,

«Не навчайте учнів так, як навчали вас.

Вони народились в інші часи».

Розуміння цього стало початком створення інноваційного освітнього середовища в Чернігівському вищому професійному училищі побутового обслуговування.

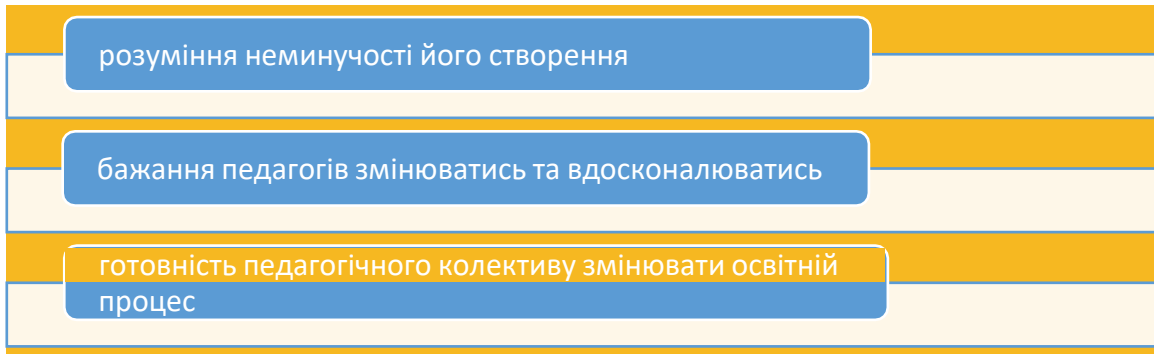
Сучасна педагогічна наука, науково-методична література, реалії часу та ринок праці трактують чимало різних компетентностей нашим майбутнім випускникам. Окреслимо основні з них, якими, на нашу думку, повинен володіти сучасний учень, починаючи професійну діяльність:

- ✓ бути гнучким, мобільним, конкурентоздатним, уміти інтегруватись у динамічне суспільство, презентувати себе на ринку праці;
- ✓ критично мислити;
- ✓ використовувати знання, вміння, навички в практичній професійній діяльності;
- ✓ генерувати нові технології, приймати нестандартні рішення й нести за них відповідальність;
- ✓ володіти комунікативною культурою, уміти працювати в команді;
- ✓ уміти запобігати та виходити з будь-яких конфліктних ситуацій;
- ✓ цілеспрямовано використовувати свій потенціал як для самореалізації у професійному й особистісному плані, так і в інтересах суспільства, держави;
- ✓ уміти здобувати, аналізувати інформацію, отриману з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку й самовдосконалення.

Крокуємо далі...

► Професійна діяльність викладацького складу

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти навчають здобувачів освіти викладачі та майстри виробничого навчання. А від злагодженої, професійної роботи всього педагогічного колективу залежить якість підготовки майбутніх робітників. Власний досвід Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування показує, що інноваційне освітнє середовище формується при трьох умовах:

Спробуємо це довести. Неминучість створення інноваційного освітнього середовища диктує саме життя. Ми живемо у час змін. Будь-які зміни – це важко і цікаво водночас. Сучасна українська держава переживає часи реформ, які характеризуються економічною, соціальною та політичною нестабільністю, часи технічного і технологічного прогресу, новітніх комп’ютерних технологій. У нашому суспільстві змінюється світосприйняття, переосмислюються пріоритети, відбувається технічний прогрес. Ми маємо нове покоління молоді, яке вільно висловлює свою думку (навіть коли вона не коректна), комп’ютеризоване, більш сприймає партнерське спілкування. Звідси оновлюються навчальні і виховні форми та методи роботи. Система професійної освіти не може стояти осторонь цього процесу, тому вона також безперечно змінюється.

Сучасна освіта та ринок праці потребують ерудованих, творчих педагогів, здатних орієнтуватися у нестандартних умовах і готових швидко реагувати на зміни суті професійної освіти, які мають бути готовими до створення необхідних психолого-педагогічних умов для навчання та виховання

учнівської молоді. Тому майстри виробничого навчання, викладачі повинні володіти високою педагогічною майстерністю та глибокими фаховими знаннями. За переконанням А. Макаренка, оволодіти педагогічною майстерністю може кожен педагог за умови цілеспрямованої роботи над собою, адже формується така майстерність на основі практичного досвіду. Робота над собою - означає мати бажання займатися самоосвітою та самовдосконалюватись, не зупинятися на досягнутому за всіма напрямкам професійної роботи, постійно розвиватись, оновлювати знання, осучаснювати методи та прийоми педагогічної діяльності, тобто *освіта продовжує життя*, яка і допоможе педагогу переформуватися під вимоги сучасності.

Теперішня професійна освіти визначається новими змістовно-ціннісними орієнтирами освітнього процесу. Вже недостатньо чітко та відповідально, згідно стандарту, надавати учням знання, вміння та навички. «І що ж тут не так?», - спитаєте ви. Воно нібито так, але ця методика не спрацьовує. Педагоги ЧВПУ побутового обслуговування розробили свої рекомендації щодо організації сучасного освітнього процесу - основні моменти. Саме рекомендації, бо кожний заклад професійної (професійно-технічної освіти) – це окреме середовище, зі своїми педагогами, професіями, галузями, традиціями.

Отже, спочатку, на нашу думку, необхідно сформувати мотивацію до навчання, адже якщо учню не цікаво і невідомо навіщо воно треба – він не навчається. Далі необхідно знайти вірні форми комунікації з нашими вихованцями покоління Z, які вимагають бути більш відкритими – такими ж, як вони до нас. І ось тут треба втримати той баланс, коли педагог все ще є для учня авторитетом, але водночас і відіграє роль товариша. Потім крокують безпосередньо зміни суті навчання. Раніше ми подавали учням готову інформацію. Тепер мусимо придумати, що спонукатиме їх до незалежного мислення, активізації розумової діяльності. Далі ми навчаємо застосовувати знання в практичній діяльності, а не тримати їх в голові.

І ще один момент, про який не можна не сказати. Сучасний освітній процес вже не можливо уявити без цифрових технологій. Це велика перевага світового прогресу, але тут виникає і недолік - надмірне використання гаджетів. Заборони з цього приводу на учнів не діють, тому гаджет не повинен стати ворогом на заняттях, а має допомагати у засвоєнні матеріалу. Дуже яскравий та позитивний приклад необхідності гаджетів – дистанційне навчання, про яке більш детально ми поговоримо пізніше.

Сподіваємось, що довели необхідність існування трьох вищезазначених умов. І це тільки початок, перші кроки системної, неперервної роботи по внесенню кардинальних змін в діяльність кожного з педагогів, які в подальшому змінюють освітній процес. Такі події просуваються повільно, «зі скрипом», іноді з непорозуміннями. Принаймні так відбувалось в нашому училищі. З цього приводу психологія говорить, що для більшості людей важко виходити з зони свого комфорту. Як вирішити цю проблему? Опишемо свій власний досвід.

Керівний склад нашого училища вирішив, що по-перше потрібно спокійне і системне роз'яснення проблеми, тісна, неперервна комунікація з педагогами, особливо старшого віку, щодо нових форм і методів навчання та виховання. А по-друге необхідно на практиці, всередині колективу, впроваджувати нові методи, шляхом проведення нестандартних педрад, засідань методичних комісій, методичних рад, нестандартних уроків для обміну досвідом серед педагогів. Також ми проводили захоплюючі тренінги, круглі столи, квести, коли навіть не хотіли розходитись по домівках. Більшість таких заходів готували і проводили методист училища та практичний психолог, адже правильність обрання методів

подачі матеріалу, ігор, конкурсів повинна співпадати з гарним психологічним кліматом колективу. Отже до вашої уваги коротка інформація про нестандартні заходи педагогічного колективу ЧВПУ побутового обслуговування.

Педагогічна рада з елементами тренінгу «Профілактика професійного та емоційного виснаження педагога «Шлях до себе», яку підготували та провели методист Нестеренко Галина Анатоліївна та психолог Половинник Анна Романівна.

Міні-тренінг на тему "Керівництво і лідерство: відчуй різницю", який підготували та провели практичний психолог ЧВПУ побутового обслуговування Половинник А.Р. та методист училища Нестеренко Г.А.

Міні-тренінг "Толерантність як показник компетентності педагога" до Міжнародного дня толерантності. У цікавій формі присутні ознайомилися з різноманітними видами толерантності, а особливо акцентували увагу на комунікативній толерантності, оскільки саме вона являє собою найбільшу цінність у роботі педагогів.

Педрода з елементами тренінгу на тему "Профілактика професійного та емоційного вигорання педагога", яку також підготували методист училища Нестеренко Г.А. та психолог Половинник А.Р. Епіграфом до роботи на педагогічній раді були

слова народної мудрості: "Усе в твоїх руках".

Педрода-консиліум на тему «Формування мотивації та інтересу до навчання в учнів», яку підготували та провели заступник директора з навчально-виробничої роботи Малофєєнко Вікторія Леонардівна та викладач Падалка Юлія Олександрівна. На педраді

обговорювалось питання нестандартних методів та способів мотивації учнів, а також необхідності мотивації на початку уроків з набуття нових знань.

педагогіка є вимогою часу та рекомендована Міністерством освіти та науки України? чи готові педагоги училища застосовувати її на практиці?

Зверніть увагу на радісні та усміхнені обличчя наших колег. Це атмосфера доброзичливості, комфорту і розуміння, створена нестандартними методами. Тим самим ми довели нашим поважним педагогам, що змінюватись не так вже і складно, що поєднання класичних та інноваційних методів навчання дають високий «коефіцієнт корисної дії» і що цей процес неминучий.

Згодом колеги зрозуміли - інноваційна діяльність - не тільки нововведення, але й здатність до нового мислення, до переосмислення існуючих теорій, прийомів, методів.

Потужним випробуванням інноваційної педагогічної діяльності стало дистанційне навчання під час карантину. Погодьтеся, це зовсім нова форма для закладів професійної (професійно-технічної) освіти, яка запрацювала несподівано, майже одним днем.

Тренінг-семінар на тему "Педагогіка партнерства: модні тенденції чи необхідність сьогодення". Найголовніше було розібратися з питаннями: що таке педагогіка партнерства? чому саме така

У першу чергу була створена на сайті училища сторінка «Дистанційне навчання», на якій відразу в табличному варіанті відкривався розклад занять чітко за групами. Викладачі та майстри виробничого навчання наповнювали таблицю навчальними матеріалами відповідно до розкладу занять.

Найбільш прогресивні педагоги училища до карантину вже опанували роботу в Google класах. Багато хто пройшов курси, які організував для бажаючих НМЦ ПТО в Чернігівській області, але ще не почав використовувати в своїй роботі. Тож карантин прискорив вивчення веб-сервісу, і саме на ньому здебільшого ми працювали.

Суттєва проблема для закладів професійної (професійно-технічної) освіти – це відсутність мобільного зв'язку в деяких селах та навіть маленьких містах Чернігівської області. Тож нам довелось використовувати всі можливі засоби для донесення навчальної інформації. Це і вайбер, і фейсбук, Telegram та інші сервіси.

Достатньо легко опанували створення блогів для предметів, особливо викладачі, які читають в одній групі багато предметів (як і в гугл класах, не завжди відкриті доступи для всіх).

Класи та блоги створені, настав час аналізувати якість інформації, якою ми їх наповнюємо. А тут виникла проблема. Учням не цікаво читати конспекти, переписувати схеми та інструкційні картки. Вони хочуть більш зрозумілого та «людяного» спілкування. І тут ми прийшли до висновку: педагогам потрібно вчитися застосовувати сучасні програми подачі навчального матеріалу та перевірки. Тож створили «Школу розвитку ІТ компетентності». Проводили її онлайн на платформі Zoom, спікерами виступали прогресивні викладачі, які самі спочатку вивчали платформи та сервіси, а потім пояснювали іншим. навчали самі себе. І це спрацювало. Під час другої хвилі карантину у нас вже працювало біля 40 гугл класів. Чого така велика кількість? З досвіду роботи ми зрозуміли, що не зручно декілька викладачів об'єднувати в один клас, багато завдань, приходять сповіщення на пошту, а відключити їх не зручно, оскільки

учні не завжди вчасно здають роботи. Крім того, деякі викладачі працюють тільки з гугл дисками (приклад роботи за сумісництвом – два предмети і невелика кількість годин). Педагоги опанували і почали працювати за такими програмами: Bandikam та Free Cam для створення скринкастів, відеоредактори Icescream Video Editor, Movie Maker Кіностудія, VideoPad, онлайн-конструктор тестів Online Test Pad, Дошка Padlet та інші.

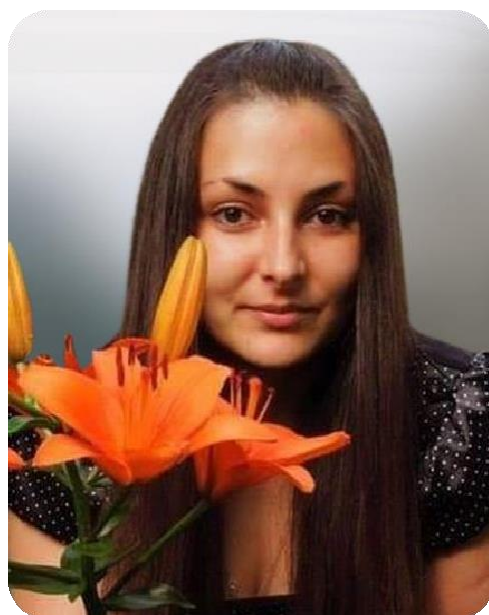
Крім того 12 педагогів Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування пройшли навчання на дистанційному курсі “Ефективні рішення Google for Education для хмарної взаємодії”. Його організувала компанія Google Україна за активної підтримки МОН. Зареєструвалося на курс майже 22 тисячі педагогів зі всієї України. Разом ми опанували спільну роботу в G Suite for Education. Все отримали сертифікати і ми пишаємось своїми колегами.

У інтернет-виданні «Орбіта профтехосвіти» НМЦ ПТО в Чернігівській області друкуються статті про педагогів-інноваторів, які працюють в закладах професійної (професійно-технічної) освіти нашої області. Серед них звучать прізвища і наших педагогів:

Половинник Анна Романівна

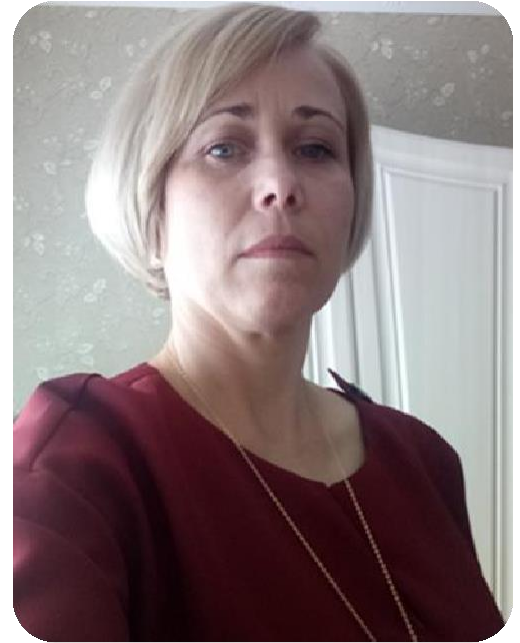
Викладач Ходякова Марина Віталіївна

Психолог

Викладач Бичок Наталія Іванівна

Викладач Стецюн Наталія Сергіївна

**Майстер виробничого
навчання Корисва Ольга
Олександрівна**

Викладач Білогур Юлія Лаймонсівна

**Ми пишаємось своїми колегами і
дуже їм вдячні!!!**

Наразі в нашому училищі інноваційну компетентність мають набагато більше педагогів, просто не всі ще потрапили на сторінки видання. Між іншим науково-методична література надає таке визначення інноваційній компетентності педагога - це система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі з учнями. Джерела інноваційної компетентності сягають проблематики особистісного розвитку, професійної спрямованості, самовиховання, професійного самовизначення, самоосвіти педагога.

Сучасна педагогічна наука говорить, що в інноваційному освітньому середовищі педагогам **необхідно вміти реалізовувати:**

- педагогічний гуманізм (довіра до здобувачів освіти, повага до їх особистості, гідності, впевненість у своїх здібностях і можливостях);
- емпатійне розуміння учнів (прагнення і вміння відчувати іншого як себе, розуміти внутрішній світ молоді, сприймати їх позиції);
- співробітництво (поступове перетворення учнів на співтворців педагогічного процесу);

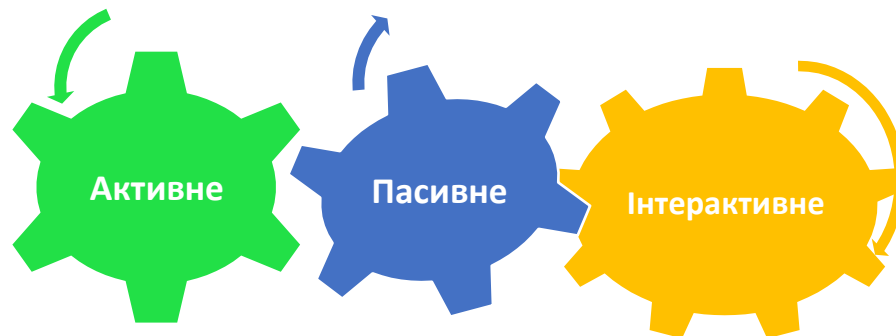
- діалогізм (уміння слухати учня, цікавитися його думкою, розвивати міжособистісний діалог на основі рівності, взаємного розуміння і співтворчості);
- особистісну позицію (творче самовираження, за якого педагог постає перед здобувачами освіти не як позбавлений індивідуальності функціонер, а як особистість, котра має свою думку, відкрита у вираженні своїх почуттів, емоцій).

З цими твердженнями ми повністю згодні, саме так намагаємось працювати. Іноді виникають спори, непорозуміння, конфліктні ситуації – все буває. Не помиляється той, хто нічого не робить. Головне розуміти, що працювати по старому вже неможливо, а інноваційна педагогічна діяльність формується не сама по собі, не у віртуальних розмірковуваннях, а під час педагогічної практики, акумулюючи все накопичене на попередньому етапі, постійно вдосконалюючи свої професійні знання.

Продовжуємо далі і розглянемо наступну складову інноваційного освітнього середовища нашого закладу

➡ Сучасний освітній процес

Різновиди навчання при сучасному освітньому процесі:

Пасивне (репродуктивне) навчання передбачає навчання, де здобувач освіти виступає “об’єктом” навчання, має засвоїти і відтворити матеріал, переданий йому педагогом, текстом, підручником – тобто джерелом інформації. При такому навчанні учні слухають, дивляться і відтворюють дії педагога.

Вихованці, як правило, не спілкуються один з одним і не виконують жодних творчих завдань. Ви можете заперечити: «Ну яке пасивне навчання в інноваційному освітньому середовищі?» Ми не згодні, в освітньому середовищі мають місце всі види навчання. Наприклад, перші уроки курсу, контрольні-перевірочні роботи, складна та змістовна тема уроку – тут доцільно використовувати саме вищезазначений варіант.

Активне навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність здобувачів освіти. Учень виступає “суб’єктом” навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з педагогом. Основні методи: самостійна робота, проблемні та творчі завдання, питання від учня до педагога, які розвивають критичне і творче мислення.

Інтерактивне навчання передбачає навчальний процес, де відбувається постійна, активна взаємодія всіх здобувачів освіти. Це співнавчання, взаємонавчання, де учень і педагог є рівноправними, рівнозначними суб’єктами. Педагог виступає лише в ролі організатора процесу навчання, лідера групи. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих та виробничих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв’язання проблем. Воно ефективно сприяє формуванню знань, вмінь, навичок і особистісних цінностей, створенню атмосфери творчого співробітництва педагога і учнівського колективу.

Щодо педагогічних технологій? Їх існує дуже багато. Ми висвітлимо ті, які найчастіше використовуються в нашому закладі.

1. Інформаційно-розвивальні, які передбачають надання викладачем теоретичних відомостей, а майстром виробничого навчання прокоментований показ трудових прийомів; організацію самостійної роботи учнів з отриманням нових знань та вмінь з теоретичних джерел, інструкцій, комп’ютерних засобів навчання.

2. Діяльнісні, спрямовані на підготовку професіонала, здатного кваліфіковано

розв'язувати виробничі завдання. Ці технології передбачають проведення аналізу виробничих ситуацій, розв'язання ситуативних виробничих завдань, ділові ігри, моделювання професійної діяльності в навчальному процесі, організацію професійно-спрямованої дослідницько-пошукової роботи тощо.

3. Розвивальні, спрямовані на професійний розвиток майбутнього фахівця, здатного творчо працювати, самостійно визначати способи і засоби вирішення проблемних виробничих ситуацій тощо. До цих технологій входять - проблемне навчання, проблемні лекції, семінари, навчальні дискусії, лабораторно-практичні роботи з елементами дослідництва, діяльності, ігри.

4. Особистісно орієнтовані, метою яких є формування активної, творчої особистості майбутнього фахівця, здатного самостійно будувати і коригувати свою навчально-пізнавальну діяльність. До цих технологій входить аудиторна (незначна) і позааудиторна самостійна діяльність учнів, робота за індивідуальним планом, дослідницька робота, метод проєктів тощо.

Академія педагогічних наук України, Білоцерківський інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників пропонують наступну класифікацію методів професійного навчання з огляду на сучасність освітнього процесу:

Клас	Методи
За джерелом інформації	<ul style="list-style-type: none"> ✓ словесний; ✓ наочний; ✓ практичний.
За характером пізнавальної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> ✓ пояснювально-ілюстративний; ✓ репродуктивний; ✓ частково-пошуковий; ✓ дослідницький.
Проблемно-розвиваючі методи	<ul style="list-style-type: none"> ✓ монологічне проблемне викладання; ✓ діалогічне проблемне викладання;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ евристичний; ✓ програмований.
Методи активного навчання	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>традиційні</i> (лабораторно-практичні заняття, самостійна робота, семінар, дискусія, виробнича практика, дослідницька робота); ✓ <i>нетрадиційні</i> (аналіз конкретних ситуацій, конкурси, розігрування ролей, індивідуальний тренінг, розробка варіантів рішень тощо).
Інтерактивні методи	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>інформаційні</i> (з використанням нових інформаційних технологій та комп'ютерних і мережевих інформаційних систем); ✓ <i>ігрові</i> (ділові, рольові, пізнавально-дидактичні ігри; ігрове проектування; кейс-метод тощо); ✓ <i>евристичні</i> (розв'язання винахідницьких задач, метод конференції ідей, метод ліквідації проблемних ситуацій, метод конкретних запитань тощо).

Досвід роботи ЧВПУ побутового обслуговування показує, що сучасні педагоги повинні володіти традиційними і інноваційними методами навчання. Майстер виробничого навчання, викладач сам обирає методи проведення кожного конкретного уроку, виходячи з поставленої мети. Доцільність вибору даних методів залежить від багатьох факторів: це і рівень знань учнів (слабка, середня, сильна група), і тема уроку (складна, не складна), і термін викладання (на початку, середині, наприкінці курсу навчання), і звичайно майстерність педагога, і навіть настрої учнів.

На думку наших майстрів виробничого навчання, викладачів найчастіше на уроках поєднуються традиційні і інтерактивні методи навчання. Особливо це стосується уроків виробничого навчання, які тривають шість академічних

годин. Також потрібно сказати і про диференційний підхід до здобувачів освіти, який передбачає активне та пасивне навчання, адже розумові здібності, індивідуальні особливості наших учнів зовсім різні.

Ми проаналізували основні принципи освітнього процесу училища, погодили їх з педагогами, головними його авторами, та пропонуємо до вашої уваги:

- сучасний освітній процес в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, де професійно-практична підготовка складає 60-70%, передбачає підготовку не теоретиків, а практиків, освічених фахівців певних галузей;
- навчання не словом, а справою, проведення уроку не для учнів, а разом з ними;
- спрямування діяльності не на групу в цілому, а на особистість кожного учня; забезпечення ґрунтовного засвоєння навчального матеріалу на уроці;
- постійний пошук й впровадженні нових максимально ефективних технологій навчання і виховання, результатом яких ми маємо бути задоволені;
- розробка педагогам власних методик викладання з використанням інноваційних технологій.

Різні форми навчання дають різні відсотки засвоєння знань здобувачами освіти, а саме:

- лекція — 5 % засвоєння;
- індивідуальні або групові читання — 10 % засвоєння;
- аудіовізуальний метод—20 % засвоєння;
- демонстрування — 30 % засвоєння;
- групові дискусії — 50 % засвоєння;
- активне навчання (рольові ігри, розігрування ситуацій) — 70 % засвоєння;
- навчання інших — 90 % засвоєння.

Звичайно такі дані доводять безперечну перевагу інноваційних форм навчання. В арсеналі наших майстрів виробничого навчання, викладачів різноманітний перелік таких форм: проблемні ситуації, творчі лабораторії, дослідницькі проекти, розвиваючі «імітації», мозковий штурм, «вірю не вірю», мікрофон, кросворди з теми, знайди помилку, анімаційні фільми, тестові завдання, створення презентацій, ігрові технології та інші. Але ми глибоко переконані, що в сучасному освітньому середовищі мають місце всі форми навчання. Головне, щоб вони були вірно підібрані, відповідали рівню знань здобувачів освіти та досягали поставленої мети.

«Хто осягає нове, плекаючи старе, той може бути вчителем»

Конфуцій

Педагоги Чернігівського професійного училища побутового обслуговування переконані, що орієнтація на нове, пошук і впровадження інноваційного не є самоціллю освітнього процесу. Передусім освітній процес повинен бути адекватним, структурованим та змістовним, відповідати вимогам сьогодення.

Крокуємо далі.....

З 2018 року розпочалось упровадження елементів дуальної форми навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основне його завдання – усунути основні недоліки традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників, подолати розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом, та підвищити якість підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців у рамках нових організаційно-відмінних форм навчання. З лютого 2019 року в нашому училищі також були запроваджені елементи дуальної системи навчання при підготовці кваліфікованих робітників за професією «Кравець». Базовим підприємством дуального навчання є ТОВ «Сівертекс», де була відкрита навчально-виробнича дільниця. Саме на цій

дільниці учні училища, в умовах реального трудового процесу, опановують швейну професію після здобуття теоретичних знань в закладі. Таким чином у молоді формуються професійні навички безпосередньо на виробництві.

Позитивним фактом також стало і те, що крім нарахованої заробітної плати, учні отримують від виробництва додаткову стипендію в розмірі 1000 грн.

Зупинимось на комп'ютерних технологіях у нашому училищі, без яких важко уявити сучасний урок. Мультимедійними презентаціями в Power Point вже не здивуєш, занадто просто. Тому наші педагоги опановують хмарні технології, тестові програми, деякі створили блоги. Карантин примусив нас, в гарному розумінні цього слова, опанувати різноманітні платформи, сервіси, для того щоб учні на відстані нас чули, розуміли, візуально сприймали матеріал, щоб їм було цікаво.

Сучасна молодь набагато краще реагує на рухомі об'єкти, які супроводжуються голосом викладача. Отже ми почали опановувати скринкасти.

Скринкасти – цифровий відеозапис інформації, яка виведена на екран комп'ютера, що супроводжується голосовими коментарями. Існує безліч скринкастів, різної складності та функціоналу. Ми опрацювали декілька програм: Bandikam та Free Cam. Bandikam цікава програма, професійна, можливо трішки складнувата, якщо ви не викладач інформатики. Більш проста Free Cam, ця програма допомагає швидко створювати відеозаписи, редагувати їх та розміщувати на YouTube в один клік. Вона російською мовою, без реклами та водяних знаків. Але на відміну від Bandikam, у цій програмі неможливо виконати захоплення відеозображення з вебкамери (простіше - не видно обличчя лектора, а учню допомагає і міміка, і жести викладача). А можливо для когось це буде перевагою. Аналогічна у функціоналі програма Icescream Screen Recorder, у ній є можливість захоплення відеозображення, і цю програму дехто з наших колег також опанував.

Найкращим засобом для уроків виробничого навчання, образотворчих дисциплін у звичайному та дистанційному форматі є відеоролики. Отже для створення навчальних відео потрібно знати програми відеоредакторів, якими володіли далеко не всі педагоги. Викладач спецмалювання Хоренко Тетяна Олександрівна першою опанувала та навчила інших користуватися відеоредактором Icescream Video Editor. Це простий та безкоштовний редактор відео для Windows. Програма дозволяє редагувати та створювати нові ролики з фото та відео. В ній багато можливостей, а саме: додавання переходів, обрізання відео, об'єднання відео та фото, додавання тексту, заголовків, фонового аудіо та безліч візуальних ефектів. Всі зміни в програмі Icescream Video Editor зберігаються автоматично, що робить її більш простою у використанні. Працювати з цією програмою – одне задоволення, оскільки бачиш результат, який вражає своєю якістю.

Крім цієї програми заслуговують на увагу Movie Maker Кіностудія та VideoPad. Ці програми дозволяють змінювати масштаб і формат відео, додавати

та усувати шум, здійснювати корекцію кольору, додавати титри і графіку, управляти звуковою доріжкою, нарешті створювати стереоскопічне відео (3D).

Перевірку знань теж хочеться зробити сучасною і цікавою. Опанували Google форми, за допомогою яких можна створювати онлайн-опитування та різноманітні тести, а також відправляти іншим користувачам. Онлайн-конструктор тестів Online Test Pad - безкоштовний універсальний конструктор, за допомогою якого можна створити цілу палітру цифрових навчальних завдань: тестів, кросвордів, сканвордів, опитувань, логічних ігор, діалогів тощо. Зручний, дозволяє встановлювати і час проходження тестів, і час на одне питання. У нього цікаве налаштування та функції, ви можете самостійно задати час на відповідь, розрахувати бали тощо. Дана програма дає більш об'єктивну оцінку знанням учнів.

Інтерактивні вправи – на допомогу застосунок LearningApps.org. Його можна використовувати в роботі з інтерактивною дошкою або як індивідуальні вправи для учнів. Між іншим, віднедавна українська мова додана в інтерфейс сервісу.

Дуже легкий і зручний інструмент для організації спільної роботи учасників освітнього процесу є мережевий сервіс Padlet. Дошка Padlet – мультимедійний ресурс для створення, спільного редагування та зберігання інформації. Це віртуальна стіна, на яку можна прикріплювати фото, файли, посилання на сторінки Інтернет, замітки.

Ще один цікавий безоплатний онлайн сервіс ми використовуємо в роботі – Kahoot!, який дає змогу створювати інтерактивні навчальні ігри: вікторини, обговорення, опитування. Сервіс простий, але недолік – інтерфейс на англійській мові.

Ось такий огляд комп'ютерних технологій, які ми застосовуємо в освітньому процесі.

Також кожна навчальна група має свою групу у вайбері, куди можна скинути необхідну інформацію, задати питання, поспілкуватись і навіть посперечатись. Отже сподіваємось, що до дистанційного та змішаного

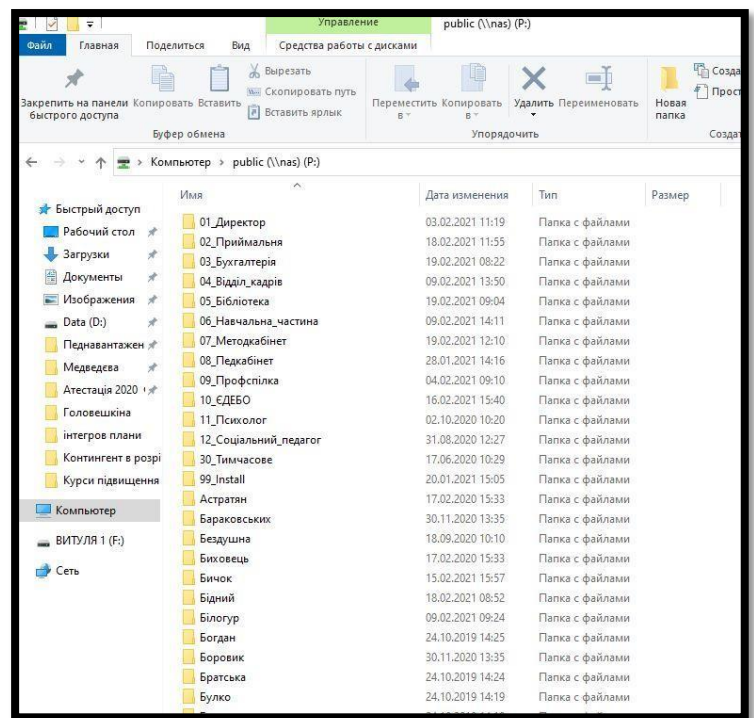
навчання, яке «увірвалось» в наше освітянське життя під час пандемії ми підготувались на достатньому рівні.

Вайбер групи створені також майстрами виробничого навчання, викладачами, є така група з виховної роботи. Це дуже зручно, адже не потрібно збирати колектив для оголошень, повідомлень робочої інформації. Так, наприклад, ми розміщуємо у вайбер групах розклади занять на кожний наступний тиждень, які формуються окремо для педагогів та по кожній групі (ті, які розміщуються на стенді). Педагоги звіряють ці два розклади, відписуються у групах і унеможлиблюються помилки.

Ще ми маємо дуже зручне мережеве сховище Public, яке функціонує тільки в середині навчального корпусу.

У кожного педагога є окрема папка в даному сховищі, і між собою ми можемо обмінюватись будь-якою інформацією, зайшовши в свою папку або в папку колег. Наприклад, на електронну скриньку училища приходить пошта для директора, заступників, методистів, психолога, педагогів та інших. Секретар не викликає людину, щоб повідомити або вручити

друковану інформацію, а просто скидає дану інформацію до папки співробітника на Public. Повідомляє про це телефоном або прописує у вайбер групі. Людина отримує інформацію і не відволікається від роботи. Ще один позитивний момент Public. У даному сховищі у папці «Педкабінет» згідно із списками навчальних груп знаходяться електронні адреси та номери мобільних телефонів з вайбером всіх учнів. Це дуже зручно і для спілкування, і для

організації дистанційного навчання. Також там знаходяться комплекти робочої освітньої документації за всіма професіям, де прописані робочі освітні програми, поурочно-тематичні плани, переліки навчально-виробничих робіт, електронні щоденники учнів, програми виробничої практики. Таким чином, дана інформація є прозорою і доступною.

Звернімось до вихованої роботи училища, яка невід'ємно пов'язана з навчальною. Навчання постійно виховує, це просто об'єктивна закономірність освітнього процесу, і у виховному відношенні нейтральним навчання бути не може.

Під час освітнього процесу в учнів формуються основи професійного світогляду, професійні переконання, виховується повага до праці, високі моральні якості. Виховна функція процесу навчання включає також формування почуття команди, дружби, готовності до взаєморозуміння, виховання дисципліни, сумлінності, відповідальності, ініціативності, формування норм і правил суспільної поведінки.

Процесу виховання передуює процес пізнання. Педагогічна наука рекомендує багато методів вивчення колективу і особистості, але перерахуємо ті, які використовуємо саме ми:

- ➔ Спостереження - при якому здобувачі освіти не повинні помічати і відчувати, що за ними спостерігають.
- ➔ Бесіда - проводять з одним учнем (індивідуальна бесіда), кількома (групова), з групою (колективна), а також з батьками, педагогами, що працюють з даними учнями. Всі запитання мають бути лаконічними, конкретними і зрозумілими. Вони не повинні суперечити педагогічному такту і професійній етиці.
- ➔ Аналіз результатів діяльності — навчальної, виробничої, трудової, громадської, естетичної, спортивної. Такий аналіз дає змогу визначити практичні вміння учнів, спрямованість їх особистості, допомагає краще пізнати внутрішній світ підлітків.

- ▶ Педагогічний експеримент - учня (учнів) спостерігають у спеціально організованій педагогом ситуації, в якій би виявилися характерні риси особистості. Наприклад, якщо ви хочете з'ясувати, як учень С. поводить себе з товаришами, чи розвинуте у нього почуття колективізму, взаємодопомоги, то для цього можна під час участі в суспільно корисній праці (чергуванні групи по училищу) направити його на складну або не зовсім приємну ділянку роботи. Поведінка учня, якість виконаної ним роботи і взаємовідносини з однокурсниками під час її виконання дадуть педагогу необхідний матеріал для об'єктивних висновків.
- ▶ Метод узагальнення незалежних характеристик – обробка (аналіз та узагальнення) педагогом інформації, одержаної від інших колег, що працюють у даній навчальній групі, учнів групи, їхніх батьків, друзів, представників громадських організацій, членів трудового колективу базового підприємства та інше. Одержані дані зіставляються з власними. Якщо існують суперечливі судження, оцінки, то необхідно з'ясувати причини розходжень.
- ▶ Анкетування (письмове опитування) - застосовують у випадках коли необхідно одержати певні фактичні дані, з'ясувати ставлення учнів до певного явища, події, проблеми; виявити їхні інтереси; одержати єдино можливі і короткі відповіді (так, ні). Анкети бувають відкриті (які містять лише запитання, а відповіді на них опитуваний має написати сам) і закриті (на кожне запитання пропонується кілька відповідей, одну з яких має вибрати опитуваний).
- ▶ Обговорення ситуації – цей метод дозволяє вивчати ціннісні орієнтації учнів, їхні погляди, переконання, моральні критерії. Його застосовують на виховних годинах та інших позаурочних заходах
- ▶ Соціометричний метод - розроблений американським психологом

Дж. Морено. Цей метод дозволяє вивчити міжособистісні стосунки, симпатії і антипатії в навчальній групі, виявити реальних лідерів. Його суть полягає в

тому, що учням пропонують відповіді (письмово) на запитання, які виявляють симпатію чи антипатію до інших членів групи. Основа запитань «З ким би ви хотіли?..» при цьому, пропонуються два напрями діяльності — спільна праця (навчальна, виробнича) та відпочинок, розваги.

Процес виховання включає наявність **зовнішніх та внутрішніх стимулів**.

Зовнішні стимули – це вимоги, які виходять від педагога і спонукають здобувачів освіти до певних дій. До цих стимулів належать також умови й обставини, в яких відбувається освітній процес.

Внутрішні стимули виходять від самих учнів, вони містять, зокрема, реакцію вихованців на поради й вказівки педагога.

Якщо педагог створює такі умови та мотивації, при яких учень сприймає зовнішні умови і надалі ці умови стають його внутрішніми вимогами до себе – то це вища сходинка майстерності педагога. Як цього досягти? По-перше, мати бажання бути справжнім педагогом та фахівцем, працювати згідно тріади «мислити – діяти – мислити», постійно «само...» - самовдосконалюватись, саморозвиватись, самопізнавати...

«Скільки б ти не жив, усе життя слід навчатися»

Сенека

По-друге, знати методи виховання, вивчати психологію та вірно використовувати ці напрацювання згідно ситуації.

Поєднавши власний досвід, пропозиції педагогічної науки пропонуємо **методи виховання здобувачів освіти**, які сьогодні застосовують педагоги в системі ПТО:

Педагогічне спілкування - основний метод виховного процесу, який виховує силою слова. При спілкуванні необхідно забезпечувати атмосферу благополуччя, обирати найдоцільніші способи поведінки і звертань до учнів, вміло розподіляти увагу і підтримувати її стійкість в учнівському колективі.

Власний приклад - особиста поведінка педагога, відношення до роботи, ділова кваліфікація, фахові знання та вміння, моральні якості, інтелект,

громадська активність, вимогливість педагога до себе, доброзичливе ставлення до учнів, тактовність.

Індивідуальний підхід - врахування особливостей темпераменту учнів. Здійснення індивідуального підходу означає врахування темпераменту, характеру, схильності та інтересів кожного учня для підтримки його позитивних сторін та подолання негативних. При цьому педагогу вдається сформувати дружній, згуртований колектив, в якому панує порядність, взаємодопомога, людяність.

Педагогічна вимога - полягає в педагогічному впливі на свідомість учнів з метою спонукання їх до позитивної діяльності або гальмування їх негативних дій і вчинків. Вимога приносить виховну користь, якщо її висувають систематично і послідовно, а не від випадку до випадку. Тоді учні постійно виконують ту чи іншу умову навіть коли їм ніхто не нагадує про необхідність дотримання цієї вимоги.

Громадська думка – метод колективної вимоги. Обговорюючи вчинок учня, колектив прагне, щоб той усвідомив свою провину. Обговорювати чи критикувати треба не особистість учня, а вчинок, його шкідливість для колективу, суспільства й самого порушника. За допомогою громадської думки учня легше переконати в хибності його поглядів чи в неналежній поведінці, ніж в індивідуальній бесіді.

Відносини між педагогом та учнем – відносини, які базуються на взаємній повазі. Педагог повинен давати учню можливість висловити свою думку, виявляти довіру до його знань, утримуватися від поспішних і категоричних заперечень та висновків. Педагог радиться з учнями з навчальних та виробничих питань, обговорює з ними плани роботи, розкриває перед ними перспективи зростання, тобто створює атмосферу довіри, викликає учнів на відверту розмову, радиться з ними перед тим, як прийняти певне рішення.

Привчання - ґрунтується на постійній вимозі до учнів виконувати певні дії, які з часом виконуються автоматично.

Доручення – здобувачу освіти дається конкретне завдання, виконання якого потребує певних дій або вчинків, котрі розвивають необхідні якості. Застосовуючи цей метод, враховують індивідуальні особливості учнів. Отримавши доручення, учень повинен усвідомити його важливість для колективу і для себе. Воно має бути посильним. Нескладне завдання виховує впевненість у власних силах, непосильне - підриває віру в свої можливості. Педагог повинен не лише дати доручення, а й навчити учня виконувати його, допомогти йому довести справу до кінця.

Змагання - ґрунтується на природній схильності молоді до здорового суперництва і самоутвердження в колективі. Змагання, конкуренція, боротьба за існування, як і життя, - вічні, вони є своєрідною пружиною розвитку. Змагання сильне гласністю, об'єктивним порівнянням підсумків. Воно організовує, згуртовує колектив, спрямовує на досягнення успіхів, навчає перемагати, змушує відстаючих підтягуватися до рівня передових, а передових надихає на нові успіхи.

Особливо багато виховних питань виникає з учнями-сиротами. Не можна казати, що всі сироти проблемні, з важким характером, не бажають вчитись. Як і усі учні вони різні: скромні, мовчазні, іноді не в змозі захистити себе, активні, занадто емоційні, подекуди зухвалі. Але дещо їх об'єднує і це відчутно – вони всі в дитячі роки недоотримали доброти, турботу, материнську любов. Звичайно повністю заповнити дану нішу педагоги не можуть, а надати частинку свого тепла, проявити турботу, вислухати, порадити – все це в наших силах. Виховна робота з учнями-сиротами повинна проводитись в тандемі з психологом та соціальним педагогом, у такому випадку результат буде більш ефективним.

Ведучу роль серед напрямків виховання в системі професійної (професійно-технічної) освіти займає **професійне виховання**. Педагог ПТО поєднує в собі функції вчителя, вихователя і наставника. Вирішує основні завдання підготовки робітників, формує у своїх учнів знання та навички з обраної професії. Тому саме педагог впливає на здобувачів освіти особистою поведінкою, способом

життя, своїми моральними якостями. Високоякісна, чітка і довершена робота майстра виробничого навчання, викладача, вихователя звичайно захоплює учнів, пробуджує в них інтерес та бажання оволодіти навичками професії. Нерідко саме професійна діяльність педагога стає тим вирішальним фактором, на якому ґрунтується ставлення учнів не лише до обраної професії, а й до праці загалом. Отже інтелект, культуру поведінки, професійну майстерність і громадську активність учні сприймають як своєрідний еталон. Саме цей еталон виховує особистість та професіоналізм майбутніх робітників.

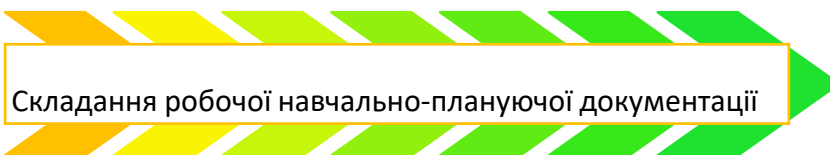
Розглянемо невід’ємну складову інноваційного освітнього середовища

➔ Новітні виробничі технології

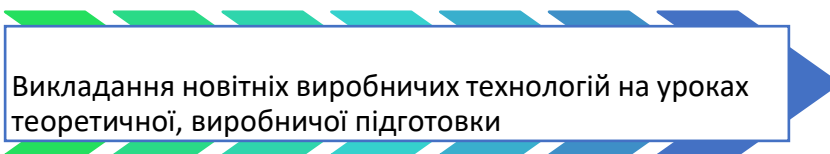
Впровадження сучасних технологій в освітній процес – це великий простір для втілення творчих ідей, це сучасність навчання, а звідси конкурентоспроможність та професіоналізм майбутніх випускників нашого закладу, це той потенціал, який необхідний ринку праці.

Як же відбувається впровадження новітніх виробничих технологій в Чернігівському вищому професійному училищі побутового обслуговування?

Це питання складається з двох аспектів:

Складання робочої навчально-плануючої документації

Викладання новітніх виробничих технологій на уроках теоретичної, виробничої підготовки

Розробка навчально-плануючої документації починається з вивчення Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти/або стандарту професійної (професійно-технічної) освіти. На основі стандарту відповідної професії училище розробляє робочий освітній план – документ, що

регламентує планування освітнього процесу для реалізації стандарту. Робочий освітній план обговорюється та погоджується з роботодавцями, передбачає предмети за вибором закладу професійної (професійно-технічної) освіти. В таких предметах ми закладаємо саме новітні виробничі технології певної професії, що забезпечує сучасне їх опанування здобувачами освіти. Так наприклад, здобувачі освіти за професією

«Візажист. Візажист-стиліст» вивчають предмет «Основи бутафорії», автором якого є творча, креативна, талановита особистість нашого училища – викладач Падалка Юлія Олександрівна. Цей предмет розширює межі візажної справи, допомагає створювати креативні образи, які зараз популярні в б'юті індустрії. Він знайомить з різними видами фарбування, створення фактур, пап'є-маше, формування об'єму та особливостями роботи з картоном, через виготовлення різних виробів.

Демонструємо фото робіт Юлії Олександрівни, які створювались разом з учнями. Моделями були також наші дівчата.

У 2020 році Юлія Падалка брала участь в міжнародному чемпіонаті по візажному мистецтву «The International Makeup Championship», який проводився онлайн, за участі представників з 24 країн світу. В номінації «Креативний макіяж - за

фільмом/книгою «Властелин колець» Юлії Олександрівна увійшла у фінал. Призового місця нема, але це перша проба і вже фінал. Талановитий наш викладач з невеликого міста України – переповнює велике почуття гордості, і на думку приходять слова «краса врятує світ». Ось ця фінальна робота.

Учні за професією «Флорист» в 2021-2022 навчальному році вивчатимуть вільнообраний предмет «Весільна інженерія», котрий розробляє викладач. Чому тільки в наступному навчальному році? Тому що в 2020 році вийшов новий стандарт професійної (професійно-технічної) освіти з даної професії і в новому робочому освітньому плані ми передбачили предмет за вибором, який допоможе осучаснити флористичний напрямок.

Фахові молодші бакалаври за спеціальністю «Технології легкої промисловості» опановують такі дисципліни:

За вибором закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Комп'ютерна графіка

САПР швейних виробів

Інноваційні виробничі технології

За вибором здобувачів освіти

Сучасне автоматизоване обладнання швейної галузі

Стилістика в індустрії моди

Маркетинг індустрії моди

Фахові молодші бакалаври за спеціальністю «Дизайн» (Перукарське мистецтво та декоративна косметика) опановують такі дисципліни:

За вибором закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Бутафорія

Основи теорії дизайну

Дизайн макіяжу

За вибором здобувачів освіти

Дизайн аксесуарів та прикрас

Перспектива і тіні

Професійне портфоліо

Тут потрібно дещо пояснити для розуміння такої кількості вибірових дисциплін. Нові умови складання робочих освітніх планів для фахових молодших бакалаврів передбачають 30% від нормативної частини кредитів виділяти на вибірову частину. Вибіркову частину формує заклад самостійно, в залежності від потреб курсу та вимог часу.

Згідно годин робочого освітнього плану та змісту стандарту наші викладачі розробляють робочі освітні програми та поурочно-тематичні плани з кожного предмету, майстри виробничого навчання - робочі освітні програми виробничого навчання, переліки навчально-виробничих робіт, детальні програми виробничої практики. Робочі освітні програми - це документ, що визначає зміст і обсяг знань та умінь здобувачів освіти, який погоджується відповідною методичною комісією. Робоча навчальна програма може і повинна враховувати новітні виробничі технології, за рахунок варіативного/регіонального компоненту, якій складає 20% від загального

освітнього часу і задовольняє вимоги сьогодення та роботодавців. Також викладач має право на розроблення власної (авторської) робочої навчальної програми. Крім того, заклад професійної (професійно-технічної) освіти має можливість відповідно до змін у техніці, технологіях, організації праці тощо самостійно вносити зміни до робочих освітніх програм, обговорюючи та погоджуючи дані зміни через протоколи методичних комісій.

Отже законні, задокументовані підстави для впровадження новітніх технологій виробництва у робочу навчально-плануючу документацію ЧВПУ побутового обслуговування, як і будь яке училище, має та їх системно використовує.

Переходимо до другого аспекту: **впровадження новітніх виробничих технологій**. Перш ніж викладати/демонструвати, потрібно їх знати і ними практично володіти. Отже, маючи ґрунтовні знання з предмету або декілька предметів професійної підготовки, педагоги повинні розуміти, що дані знання безмежні. Не думайте, якщо ви гарно навчались в інституті або університеті, маєте стаж більше п'яти або десяти років, чи навіть більше – то ви все знаєте. Знати все неможливо, а щоб бути компетентним педагогом свого предмету, потрібно постійно оновлювати, доповнювати, розвивати та вдосконалювати свої фахові знання, адже постійні інновації присутні майже у всіх галузях науки, виробництва, сфери послуг тощо. Простий приклад, купуєш мобільний телефон, комп'ютер нової моделі – проходить два роки і ти розумієш, що модель вже далеко не нова. Пройшло тільки два роки, телефон (комп'ютер) ще гарно працює – а модель застаріла.

Багато корисних нових знань та вмінь можна отримати на предметних секціях, круглих столах, майстер-класах, семінарах, на показових уроках колег за своїм профілем, на виробництві або в закладах сфери послуг, беручи участь у фахових конкурсах; звичайно плюс література, телебачення, Інтернет ресурси. «Для чого все це мені?» - можете спитати ви, -

«Що знаю, то і викладаю». Помиляєтесь - педагог повинен бути самодостатнім фахівцем, мати в учнів репутацію розумного та думаючого наставника, обізнаним з новітніми виробничими технологіями, не залежно від того, що вони постійно оновлюються, адже всі ми разом навчаємо професії, яка повинна годувати учнів.

Ми переконані, новітні виробничі технології повинні викладатись поступово, після оволодіння здобувачами освіти базових знань, класичних технологій. Навчання передбачає послідовність – від простого до складного. Так учні краще розуміють і опановують матеріал, а викладачу, майстру виробничого навчання легше пояснювати. В даних випадках гарно працюють активні методи навчання: мозковий штурм, проблемні ситуації, імітаційні вправи тощо. У відомого винахідника 18 століття Томаса Едісона (у США йому було видано 1093 патенти на винаходи) є такі слова:

***«Найважливіше завдання цивілізації –
навчити людину мислити»***

Наш заклад професійної (професійно-технічної) освіти має два навчально-практичних центри – це ННПЦ сучасних швейних технологій та дизайну і НПЦ перукарського мистецтва та декоративної косметики.

У положеннях Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування про навчально-практичні центри вказано: головною метою діяльності даних центрів є реалізація завдань щодо вдосконалення практичної підготовки здобувачів освіти, підвищення кваліфікації, перепідготовка фахівців швейного та перукарського напрямку, впровадження у освітній процес новітніх технологій із застосуванням сучасного обладнання, інструментів і матеріалів, здійснення шляхом співробітництва і взаємодії постійного зв'язку між швейними підприємствами, салонами краси та перукарськими салонами, іншими закладами професійної (професійно-технічної) освіти з метою поширення інноваційних педагогічних та виробничих технологій, інформації щодо новітніх матеріалів, інструментів, засобів, обладнання тощо. Отже це

осередки інноваційних швейних та перукарських технологій, які апробуються та впроваджуються в освітній процес училища.

На базі навчально-практичних центрів постійно проводяться майстер-класи, тренінги, кругли столи, семінари-практикуми, засідання методичних секцій, де наші викладачі, майстри виробничого навчання, учні, роботодавці, фахівці відповідних галузей, колеги з інших закладів обмінюються досвідом, дискутують, експериментують, знаходять нові нестандартні рішення в своїх напрямках діяльності. Завдяки такій праці формуються пропозиції щодо вдосконалення робочих освітніх програм із предметів професійно-теоретичної підготовки і виробничого навчання, спрямованих на вивчення та оволодіння здобувачами освіти новітніх технологій, матеріалів, засобів, що в свою чергу осучаснює навчання.

Крокуємо далі. Ми вже казали вище, що сьогодні здобувач освіти - рівноправний учасник освітнього процесу, для якого педагог – партнер. Отже

Педагогіка партнерства

Це напрям педагогіки, що являє собою систему методів і прийомів виховання та навчання на засадах гуманізму і творчого підходу до розвитку особистості.

Термін «партнерство» різні джерела трактують як:

- система взаємовідносин, які відбуваються у процесі певної спільної діяльності;
- спосіб взаємодії і взаємин, організованих на принципах рівності, добровільності, рівнозначності та доповнюваності всіх її учасників;
- організаційна форма спільної діяльності, що передбачає об'єднання осіб на відповідних умовах розподілу праці та активної участі в її реалізації;

- ✚ спосіб взаємовідносин, за яких зберігаються права кожної із сторін, чітко узгоджені і злагоджені дії учасників спільної справи, що ґрунтуються на засадах взаємовигоди та рівноправності.

Науково-педагогічна література стверджує, що в основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між педагогом, учнем і батьками. Педагогіка партнерства визначає істинно демократичний спосіб співпраці педагога і дитини, який не відкидає різниці в їхньому життєвому досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість.

Ми провели опитування серед педагогічного колективу щодо визначення сутності педагогіки партнерства, і, маючи ці дані, сформулювали своєсудження:

Педагогіка партнерства полягає в демократичному та гуманному ставленні до здобувачів освіти, забезпеченні їх прав на вибір, на власну гідність, на повагу, права бути такими, якими вони є, а не такими, якими хочуть їх бачити педагоги.

Досвід ЧВПУ побутового обслуговування показує, що інноваційне освітнє середовище вимагає нової педагогічної етики, визначальною рисою якої є взаєморозуміння, взаємоповага та творче співробітництво педагога й учня. Ця етика утверджує:

- не рольове, а особистісне спілкування (підтримка, співпереживання, утвердження людської гідності, довіра);
- зумовлює використання особистісного діалогу як домінуючої форми навчального спілкування (спонукання до обміну думок, вражень, моделювання життєвих ситуацій);
- включає спеціально сконструйовані ситуації вибору, анонсування успіху, самоаналізу, самооцінки, самопізнання.

Педагогіка партнерства вимагає переосмислення ролі педагога, яка полягає в оновленні професійного мислення й відповідних цілеспрямованих діях: постійному аналізу власної педагогічної діяльності, орієнтованої на самоосвіту.

Сучасна молодь очікує сьогодні від нашої професійної освіти більшої самостійності, незалежності і меншої кількості авторитетів. Отже сучасний педагог не ретранслятор, а коуч, тренер, фасилітатор. Інноваційне освітнє середовище ставить майстрів виробничого навчання, викладачів у такі рамки: допомогти учням сформулювати власні питання, вчити їх правильно ставити й шукати на них відповіді. Ми маємо робити виклики учням, мотивувати їх досягати більшого, надихати, створювати, тобто виконувати роль тьютора (це той, хто допомагає, індивідуально працює, виявляє освітні запити). Свобода і відповідальність у стосунках між учасниками освітнього процесу лежать в основі педагогіки партнерства.

У нашому училищі дана модель педагогічних відносин стала зрозумілою для колег та почала своє існування разом з першими кроками формування інноваційного освітнього середовища. Ми не знали як вона називається, але інтуїтивно розуміли, що нашу молодь команди та вимоги відштовхують. А ось «Давайте поміркуємо», «Яка ваша думка, мої майбутні колеги?» - мотивує до роздумів та практичних дій. Чи всі педагоги тоді це зрозуміли? Ні, особливо старші за віком. Ну як це: сказано вчителем - зроблено учнем, за що і поставлена оцінка, завжди так було.

Звичайно, будь якій людині важко змінювати свої життєві, професійні погляди, особливо коли більша половина життя вже прожита. Але іншого виходу немає. Хочеш порозумітись із вихованцями – змінюй педагогічні прийоми роботи, не можеш переформовуватись під виклики часу – не будеш мати авторитету педагога (горе педагог).

Відверто кажучи, педагогіка партнерства в нашому училищі на 100% спрацьовую при підготовці фахових молодших бакалаврів, біля 70-80% ми маємо при підготовці здобувачів освіти на базі 11 класів, а ось з нашими

найменшими вихованцями складніше – біля 60%. Причина, як ви розумієте – вік учнів. Старші здобувачі освіти більш вмотивовані, розуміють що хочуть, ми з ними дійсно партнери. А неповнолітні учні – ще не мають життєвої серйозності, дисципліни, тому тут іноді працює примусове навчання. Проте після трьох років навчання наші підлітки дорослішають і на випуску – ми маємо 70-80%.

Дещо про спілкування з батьками наших учнів. Чесно кажучи, звертаємось до батьків в критичних ситуаціях. Коли, наприклад, мова йде про не атестацію з половини предметів за семестр, про небажання навчатись далі, а дитина неповнолітня і ми не можемо її відрахувати без погодження з батьками. Або коли учень прогулює і ми не в змозі його розшукати. Всі рядові конфлікти, спори, непорозуміння ми намагаємось вирішувати самостійно з учнем. При цьому залуцаємо викладачів, майстрів виробничого навчання, класних керівників, вихователів – в залежності від того, де проблема і з ким – навчальний корпус, гуртожиток. При необхідності залуцаємо психолога, адже іноді виникають ситуації, які не потребують огласки. А ось в ситуації складного характеру, замкнутості учня, неадекватної поведінки – психолог постійно працює. Чому ми не завжди залуцаємо батьків? Бо вважаємо, що наші учні самодостатні особистості, з якими можна домовлятись, і вони мають право на самостійність.

Розглянемо основні ідеї педагогіки партнерства, які варто використовувати в інноваційному освітньому середовищі:

- **навчання без примусу**, що передбачає виключення всіх засобів примусу з арсеналу педагогічних засобів; припускає наявність таких особистісних якостей педагога, як гуманність, комунікативність, ціннісне відношення до дитини. Крім того педагог повинен володіти знаннями про дитячу психологію, засади гуманної педагогіки, володіти прийомами мотивації.
- **ідея важкої мети** полягає у тому, що перед усіма учнями ставиться складна мета, водночас педагог всіма засобами має налаштувати учнів на її

досягнення, вселити в них упевненість у перемозі над труднощами. Передбачається готовність до інноваційної діяльності, що досягається шляхом включення педагога до роботи у творчих групах.

- **ідея опори** полягає у наданні учням опорних знаків (символів, схем, таблиць, слів тощо) для забезпечення кращого розуміння, структурування, запам'ятовування матеріалу, а також для побудови відповіді. Передбачає вміння педагога з одного боку – систематизувати й перетворювати інформацію належним чином, з іншого – моделювати.
- **вільний вибір** полягає у наданні учню свободи вибору у процесі навчання, тобто учень може обирати завдання, задачу, тему твору. Професійна діяльність цілеспрямована на демократичність та скерованість педагога на розвиток вихованця, вміння «контактувати» з учнями є провідною педагогічною умовою ідеї вільного вибору.
- **ідея випередження** дозволяє включати у програму більш складний матеріал, об'єднувати його в блоки, починати заздалегідь вивчати складні теми, закладати перспективу вивчення теми наступного уроку. Спирається на такі якості особистості педагога, як прогностичність, стратегічне бачення педагогічної діяльності, відповідальність, які супроводжуються здатністю до стратегічного планування.
- **ідея великих блоків** ґрунтується на тому, що у великому за обсягом блоці матеріалу (об'єднання 6 – 10 уроків або тем в один блок) легше встановити логічні зв'язки, виокремити головну думку, поставити та розв'язати проблему. Спрямована на наявність таких якостей особистості педагога: глибоке знання матеріалу, вміння систематизувати, інтегрувати, а також володіти технологією інтеграції змісту навчального матеріалу.
- **ідея відповідної форми** полягає в тому, що урок за своєю формою має відповідати предмету, що вивчається; реалізується через обізнаність, креативність, відкритість, здатність результативно вирішувати творчі

завдання, незалежність суджень, спрямованість на творчі досягнення, володіння інтерактивними технологіями. Дана ідея реалізується шляхом розширення знань про педагогічні технології, поглиблення предметних знань, перегляду уроків з використанням інтерактивних технологій, аналізу досвіду педагогів.

- **інтелектуальне поле групи** - передбачає створення загальних життєвих цілей та цінностей у групі, для розвитку здібностей та нахилів, творчості кожної дитини в діяльності;
- **самоаналіз реалізує ідею колективного аналізу** та оцінювання діяльності кожного учня за умови володіння педагогом прийомами рефлексії, емпатії, а також здатності аналізувати та розуміти власні дії, здатності до самопізнання.

Гарні ідеї, чи не так? Але їх потрібно розумно обирати та використовувати. Це залежить від досвіду педагога, рівня знань окремих учнів й групи, мотивації, теми уроку та інше. При цьому впроваджувати їх в професійне педагогічне життя - обов'язково варто.

Розглянемо ще дві складові інноваційного освітнього середовища:

Матеріально-технічна база училища,

► Комплексно-методичне забезпечення навчальних кабінетів та майстерень.

Ці складові асоціюються з питаннями: в яких умовах відбувається освітній процес, на якому обладнанні навчають, чим навчають. Якщо умови, обладнання та засоби навчання морально застарілі, не відповідають вимогам сьогодення, то освітнє середовище не може бути сучасним, тим паче інноваційним. Питання матеріально-технічної бази довготривалі, іноді дуже складні, адже задіяні кошти, належать до компетенції дирекції закладу ПТО, керівництва міста/області.

Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування здебільшого готує творчі професії. *Перукар, кравець, візажист, флорист – це*

професії краси, моди, стилю, кольористики. Отже повинні виховувати і надихати стіни, атмосфера, дизайн закладу. Костянтин Сергійович Станіславський говорив: *«Театр починається з вішалки».* На щастя так відбувається і у нас. У цьому велика заслуга нашого директора, Світлани Михалко, яка своєю наполегливістю, волею, цілеспрямованістю, разом з колективом створила сучасну, креативну, комфортну матеріально-технічну базу. Навіть не створила, а постійно створює. Адже ремонтні роботи у нас відбуваються повсякчас – капітальні, оновлювальні. Коли нас відвідують гості, то приємно дивуються дизайну, порядку. Питають: «Як часто ви прибираєте? У вас на підлозі нема ніякого сміття». Так, немає, і стіни не обписані, і штори охайно повішані. Просто учні не сміять, крім того здебільшого в нас навчаються дівчата. З перших днів навчання здобувачі освіти чують про порядок, чистоту, естетику в нашому училищі і не тільки від наставників, а й від старшокурників.

На щастя матеріально-технічна база ЧВПУ побутового обслуговування забезпечує проведення всіх теоретичних та практичних занять відповідно до вимог сьогодення. У навчальному корпусі загальною площею 6333 кв.м. розміщені 21 аудиторія для проведення занять теоретичної підготовки, 14 майстерень для проведення практичних занять, лабораторії, два комп'ютерних класи, спортзал, актові зала, конференц зала, бібліотека з читальним залом на 30 посадкових місць, їдальня, адміністративні та побутові приміщення.

За проектом побудови училище розраховано на 840 навчальних місць.

У останні роки оновлено і модернізовано всі навчальні кабінети, лабораторії, майстерні. Вони побутово облаштовані, естетично привабливі, утримуються у належному стані, регулярно проводиться поточний ремонт. Матеріально-технічна база відповідає діючим санітарним і протипожежним нормам.

Кабінети професійної підготовки та майстерні забезпечені комп'ютерною технікою, присутні проєктори, мультимедійна дошка, вони мають оновлене комплексно-методичне забезпечення. В освітньому процесі постійно використовуються мультимедійні презентації, відеоролики, електронні

посібники, робочі зошити, натуральні зразки, роздатковий навчальний матеріал, різні платформи, вебресурси. Загальна кількість комп'ютерів навчального закладу – 158 одиниць, що дорівнює одному комп'ютеру на 5 учнів. Усі комп'ютери підключені до глобальної мережі Internet, весь навчальний корпус училища має WI-FI покриття.

Швейна кафедра нашого училища має новітню систему автоматизованого проектування одягу САПР JULVI, яка за допомогою сучасних комп'ютерних технологій дозволяє в достатньо короткий термін закрійнику, конструктору виконати модельно-конструкторські роботи, перевірити конструкцію швейного виробу на віртуальному манекені і отримати готові лекала, які раціонально і економічно виважено розкладені для розкрою. І все це при єдиній умові – необхідно зняти мірки з фігури людини або можна скористатися стандартними вимірами. Система САПР складається з комплексів: Дизайн, Конструктор, Розкладальник. Також ми маємо плотер - пристрій, який роздруковує лекала натуральної величини для подальшого розкрою виріб.

У листопаді місяці 2016 року Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування увійшло до пілотного проєкту з модернізації підготовки робітників за професіями «Швачка. Кравець. Закрійник». Училище отримало для зміцнення матеріально-технічної бази 330 тисяч гривень від Уряду України. На ці кошти були придбані сучасні швейні машини та прасувальне обладнання.

Постійно оновлюється парк комп'ютерів та ноутбуків, закупаються перукарські інструменти, косметичні засоби для візажистів, каркаси, арки, металеві підставки для напільних композицій, які необхідні при підготовці флористів тощо. Це необмежений процес, постійно щось потрібно, чогось не вистачає. Обладнання зношується, виходить з ладу, комп'ютерна техніка становиться морально застарілою, косметичні засоби швидко закінчуються, а вони немало коштують, праски ламаються, принтери та ксерокси іноді не витримують об'єму роботи. Але освітній процес триває, і саме для якісного

його проведення матеріально-технічна база училища та дидактичні засоби навчання поповнюються, оновлюються та модернізуються.

Шановні колеги, краще один раз побачити, ніж сто раз почути або прочитати. Тому для підтвердження наших слів щодо сучасної матеріально-технічної бази демонструємо фотографії Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування.

Сподіваємось, фото розкрили наш улюблений заклад профтехосвіти, яким ми дуже пишаємось, і довели твердження про сучасність умов, засобів навчання освітнього середовища ЧВПУ побутового обслуговування.

Продовжуємо далі.

Управлінська діяльність

та її роль в успішному розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Розвиток підприємства, установи, організації залежить від уміння своєчасно реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві, знаходячи ефективне вирішення проблем, які виникають. Суб'єкти господарювання в умовах ринкової економіки мають відповісти на питання: що виробляти, як виробляти, для кого виробляти? Ці питання є актуальними і для професійної освіти.

Плануючи свою діяльність, керівництво закладу ПТО повинно дати аргументовану відповідь на такі питання:

Що виробляти? Потрібно проаналізувати, які саме освітні послуги мають чи будуть мати попит на ринку, визначати професії, фахівці з яких користуються попитом на регіональному ринку праці, визначити види та терміни професійної підготовки, вартість освітнього продукту тощо.

Як виробляти? Необхідно визначити, які можливості, переваги має ЗПО для надання відповідних освітніх послуг (наявність необхідної матеріально-технічної бази, навчально-методичного і кадрового забезпечення, використання інноваційних педагогічних і виробничих технологій).

Для кого виробляти? Враховуючи, що ПТО функціонує одночасно на двох основних ринках: праці та освітніх послуг, необхідно визначити, для яких саме категорій споживачів будуть призначатися відповідні освітні послуги та в яких галузях, на яких підприємствах зможуть працевлаштуватися випускники. Відповіді на поставлені питання мають ґрунтуватися на достовірній,

об'єктивній інформації про економічну, соціальну, демографічну ситуацію в регіоні.

Керівний склад ЧВПУ побутового обслуговування – це директор, заступники з навально-виробничої та навчально-виховної роботи, старший майстер, методисти, керівник фізичного виховання. Безумовно головною особистістю керівного складу є директор Світлана Олексіївна Михалко. Досвідчений педагог, з 45-річним педагогічним стажем, на посаді директора училища – 20 років. За багаторічну та плідну роботу у справі навчання і виховання молоді Михалко Світлані Олексіївні присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України». Світлана Олексіївна – сучасний керівник, менеджер та гарна господиня. Вона має розвинуті організаторські здібності та вмє гнучко перебудовувати тактику пошуку рішень залежно від зміни зовнішніх умов.

Кожний заступник безпосередньо займається своїм напрямком роботи: навчальна, виховна, виробнича діяльність, методична робота, фізичне виховання. А разом це команда, яка спільними зусиллями виконує поточні завдання, короткострокові та довгострокові проєкти, будує перспективні плани закладу, моніторить, планує та реалізує, разом з загальним колективом, напрямки розвитку училища.

Досвід нашої роботи показує, що для успішному розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти його керівництво повинно:

- ретельно дослідити побажання потенційних абітурієнтів, запити, стан і динаміку попиту та пропозиції;
- інформувати абітурієнтів та впливати на них за допомогою інструментів маркетингу (кількість спеціальностей, вартість навчання, статус закладу, можливість отримання практичних навичок, соціально-побутові умови окремого навчального закладу тощо).

- створити умови для максимального пристосування освітнього закладу до вимог ринку праці, до структури попиту та пропозиції, виходячи з довгострокової перспективи;
- створити умови для здійснення сучасної освітньої діяльності;
- мати тісний контакт з роботодавцями задля подальшого працевлаштування здобувачів освіти, розвивати соціальне партнерство.

У Чернігівському вищому професійному училищі побутового обслуговування управлінська діяльність скерована на постійне підвищення іміджу. Ми впевнені, гарний імідж - це і реклама, і профорієнтація, і виконаний набір, і системний розвиток закладу. Звичайно, над іміджем працює весь педагогічний колектив, але направляє - керівництво, виконуючі всі вищезазначені пункти для успішного розвитку нашого закладу.

Коли ж керівники нашого училища синхронно з педагогами зрозуміли про необхідність кардинальних змін освітнього процесу в бік інновацій, то і самі почали змінювати методи управлінської діяльності. Створювали умови для успішної реалізації педагогічних та виробничих інновацій, для застосування на практиці новаторського досвіду педагогів. Цей процес відбувається і досі, але не в контексті «требо робити», а «так має бути».

Звідси розширились і напрямками управлінської діяльності ЧВПУ побутового обслуговування, а саме:

- моніторинг ринку праці і ринку освітніх послуг;
- створення умов для формування професійно компетентної, творчої особистості, фахівця певної галузі;
- забезпечення в межах своїх повноважень реалізації рівних прав громадян на освіту, соціального захисту учнівської молоді;
- формування інноваційного освітнього середовища;
- забезпечення закладу компетентними педагогічними кадрами;
- забезпечення соціального захисту працівників ПТО, створення умов для їх розвитку і самовдосконалення;

- задоволення регіональних потреб у кваліфікованих робітничих кадрах;
- зміцнення матеріально-технічної бази училища;
- оновлення переліку та ліцензування нових професій;
- проведення профорієнтаційної роботи;
- розвиток соціального партнерства.

А стратегічно управлінські процеси керівництва ЧВПУ побутового обслуговування направлені на:

- моніторинг виконання поставлених цілей і завдань;
- формування відносин довіри, прозорості, дотримання етичних норм;
- ефективність кадрової політики та забезпечення можливостей для професійного розвитку;
- стратегію розвитку та систему планування діяльності закладу;
- організацію освітнього процесу на засадах людиноцентризму;
- прийняття управлінських рішень на основі конструктивної співпраці та взаємодії.

Також хочеться додати. Наше керівництво постійно підтримує самоосвіту, самовдосконалення майстрів виробничого навчання, викладачів, вихователів. Допмагає втілювати елементи новизни, розглядає здобувача освіти в ролі партнера, поважаючи його особистість та індивідуалізм. Ніколи не залишає в особистій біді та скруті – і це є дуже цінним для всіх педагогів та працівників училища.

Висновки

Шановні колеги, наприкінці даної роботи, коротко підсумуємо вище викладені аспекти створення інноваційного освітнього середовища з позиції досвіду Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування.

Отже, з чого все розпочалось, може нічого і не потрібно було створювати? Почалось - з життя, з вимог сьогодення. Сучасний світ - прогресивний і динамічно змінний. Це обумовлює включення людини в дуже складну систему інших суспільних взаємовідносин, примушує переосмислити світосприйняття, вимагає здатності до нестандартних і швидких рішень. Освіта нашої держави виховує, навчає в теперішньому часі, тому повинна бути скерована до інноваційних підходів у всіх напрямках освітнього процесу. Професійна освіта – невід’ємний складник системи освіти (згідно із Законом України), направлений готувати кваліфіковані робітничі кадри для сучасного ринку праці. Тому педагогічні колективи ПТО, спираючись на вимоги сьогодення, мають подолати консерватизм у своїх прийомах роботи, змінити власне мислення, сприймати учнів такими, якими вони є, і не створювати ідеалів послухання.

Сучасні учні – це діти інтернету, які ніколи не знали світу без миттєвого доступу до інформації та швидкого сервісу. Вони не люблять суху інформацію, краще сприймають зорово, ще краще з мультимедіа. Вони гіперактивні, непосидючі, занадто вільно, іноді зухвало, висловлюються. Але!!! Це головні герої освітнього процесу. Все навколо та заради здобувачів освіти. Таке твердження для нашого педагогічного колективу – аксіома.

Докорінно змінити молодь неможливо, сьогодення також. Що ж міняти? Себе, так-так, шановні колеги, змінювати потрібно себе. Наведемо найпростіший приклад. Раніше слова педагога «Ти грубий і невихований», «Ти — ледар», «Не розмовляй на уроці, коли треба сидіти і слухати» і подібне –

впливали на учня. Йому ставало соромно, він змінював поведінку, хоча б на деякий час. Тепер примус не працює, відштовхує молодь, принаймні більшу її частину. Сьогодні спілкування відбувається з позиції партнерства, взаємоповаги, учень - майбутній наш колега. «Давай разом поміркуємо: чому в тебе проблеми з навчанням», «Яка тобі потрібна допомога?», «Чи все в тебе виходить?» та ін.

Найболючішим питанням на шляху створення інноваційного освітнього середовища в нашому закладі професійної освіти було саме питання внутрішніх змін педагогів. Виникали конфлікти, непорозуміння, емоційні суперечки. Педагоги з двадцятип'ятирічним стажем та більше, педзваннями, своїми звичками, досвідом не могли зрозуміти що саме потрібно змінювати і як. Ми писали в даній роботі, що дієвою допомогою, плацдармом загального порозуміння стали різноманітні тренінги для педагогів, які навчали всіх нас разом новітнім прийомам роботи та спілкуванню з учнями.

З часом все устаткувалось, просто тоді ми не розуміли, що потрібен час. Тому наш досвід стверджує: не треба поспішати, хвилюватись, на процес будь-яких змін потрібно дивитись розсудливо. Змінам потрібно два фактори – час та бажання. Час для того, щоб людина зрозуміла і сприйняла нове, а потім забажала це нове використовувати.

Декілька слів про професійне зростання педагогів. «Освіта впродовж життя», самоосвіта, самовдосконалення, самоорганізація та інше. А впровадження інноваційних змін в освітній процес це не професійне зростання викладачів, майстрів виробничого навчання? Звичайно зростання, яке паралельно крокує з педагогічною діяльністю. Отже, якщо немає бажання постійного професійного розвитку, то треба подумати, а чи вірно обрана професія людиною. Бо межі таким змінам нема, людство постійно прогресує.

**«Сильним, досвідченим стає педагог, який уміє
аналізувати свою працю»**

В.О. Сухомлинський

Сьогодні професійна освіта, в обличчі педагогів, має прищепити молодій людині здатність самостійно засвоювати знання, оволодівати потрібною інформацією та творчо осмислювати її. Для цього здобувач освіти стає не пасивним слухачем і отримувачем знань, а активним учасником освітнього процесу. Реалізувати таке завдання допоможуть інноваційні методи навчання, активні педагогічні технології, новітні виробничі технології, створення новітніх освітніх планів і програм, інформатизація освітнього закладу, належна матеріально-технічна база, сучасні дидактичні матеріали, веб-ресурси, платформи. А все це є складовими інноваційного освітнього середовища. Такі складові є результатом системної, потужної роботи педагогічного колективу, яка ніколи не зупиняється. Принаймні так відбувається в Чернігівському вищому професійному училищі побутового обслуговування.

Починали колись з проблемних питань, ігрових моментів – **активні педагогічні прийоми** - зараз працюємо з проектними технологіями. Був один комп'ютерний клас в училищі – **інформатизація освітнього закладу** - зараз два класи, кожна аудиторія оснащена комп'ютерною технікою, а хочемо смарт-дошки. Освітній процес з 1 вересня 2021 року за всіма професіям буде відбувається за професійними стандартами на модульно-компетентнісній основі - **створення новітніх освітніх планів і програм. Поповнення та оновлення дидактичних матеріалів** професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки – постійний процес, якій завжди потребує доопрацювання. Навіть якщо педагог розробив комплексно-методичне забезпечення на 100% - у наступному році це вже як максимум 90%. Інформація морально застаріває.

Матеріально-технічна база – безмежний процес вдосконалення, оновлення обладнання, дооснащення кабінетів та майстерень. Болючі питання вартості інструментів, засобів навчання, комп'ютерної та оргтехніки. Всі ці питання регулює керівництво закладу. На щастя ми маємо гарного

менеджера – нашого директора Світлану Михалко, яка намагається віртуозно з цим справлятися.

Отже колектив ЧВПУ побутового обслуговування, поставивши перед собою мету створення інноваційного освітнього середовища, уже зробив дуже багатою. Але процес триває і попереду ще нові звершення, із затратами часу, інтелектуальних здібностей, фізичних сил, значними матеріальними витратами.

Впевнені - ми на вірному шляху, хоча він і занадто тернистий.

Література

1. Алексеева Е. Педагогічна акмеологія як інноваційна методологічна платформа підготовки фахівців нової формації: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 11-12 червня 2015р., м. Мелітополь, 2015.
2. Інноваційні методи управлінської діяльності керівників ПТНЗ: посібник / В. І. Свистун, Г. В. Єльнікова, Л. М. Петренко, Л. Д. Кузьмінська, Ю. С. Палькевич. – К.: ІПТО НАПН України, 2015. – 188 с.
3. Інтернет ресурси.
4. Управління інноваційним розвитком загальноосвітнього навчального закладу: моделі, соціокультурні процеси, технології: наук.-метод. посіб. [Текст] / [Л.М. Калініна, А.Ф. Остапенко, В.В. Лапінський, В.В. Литвинчук, В.В. Рогоза та ін.]; за наук. ред. проф. Л.М. Калініної. — Київ — Володимирець : Інформатодор, 2011. — 560 с.
5. Педагог професійної школи: Методичний посібник (за матеріалами Всеукраїнського науково-методичного семінару «Інноваційні методики у професійній підготовці кваліфікованих робітників (21 вересня 2009 р.)» / За заг. ред. Т.М.Герлянд. – К.: ІПТО АПНУ України, 2009. – Вип. 1. – 232 с.
6. Химинець В.В. Інноваційно-освітня діяльність. – Ужгород, 2007. – 364 с.